

Mag. Tilka Jamnik, 31. 12. 2014¹,
dopolnjeno 30. 6. 2016 (Priročnik Pionirske s knjigami iz leta 2015 še ni izšel)
e-naslov: tilka.jamnik@gmail.com

VEČKULTURNOST

(knjige na temo begunci, večkulturnosti, strpnosti, rasizmu idr.)

V času različnih sodobnih migracij, begunstva in globalizacije sveta je nujno potrebno medkulturno razumevanje in medsebojno sožitje. K temu morda lahko prispevajo tudi knjige na izbrane teme in pogovor ob po branju.

Seznam je oblikovan **z mislijo, da je lahko dobrodošel vsem bralcem, ne le otrokom in mladim priseljencem in migrantom**. Svetujemo, da knjige, ki so v seznamu razdeljene na običajne stopnje, uporabljate **glede na bralne in jezikovne zmožnosti** otrok in mladih:

B – primerno za otroke med 3. in 6. letom, **tudi še v zgodnjem bralnem obdobju**

1. stopnja – primerno za učence 1., 2. in 3. razredov OŠ, **tudi še na 2. stopnji**

2. stopnja – primerno za učence 4., 5. in 6. razredov OŠ, **tudi še na 3. stopnji**

3. stopnja – primerno za učence 7., 8. in 9. razredov OŠ, **tudi za srednješolce**

Mentorji seznam vsekakor **dopolnjujte** tudi z drugimi knjigami iz preteklih let in predvsem z novostmi. Po svoji strokovni presoji ga **prilagodite zmožnostim** mladih bralcev, izbirajte in dodajajte pa jih tudi **po njihovih zanimanjih in željah**.

Seznam knjig je pripravljen s pomočjo *Priročnikov za branje kakovostnih mladinskih knjig*, ki jih pripravlja Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana (<http://www.mklj.si/prirocnik/item/451>), in z dovoljenjem PCMKK pri MKL.

Knjige v seznamu so razdeljenena na naslednje skupine:

B – primerno za otroke med 3. in 6. letom

1. stopnja – primerno za učence 1., 2. in 3. razredov OŠ

2. stopnja – primerno za učence 4., 5. in 6. razredov OŠ

3. stopnja – primerno za učence 7., 8. in 9. razredov OŠ

¹ Seznam je nastal kot priloga k poglavjem v prispevku *Smernice Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS za spodbujanje bralne pismenosti pri otrocih in mladih priseljencih in migrantih* dr. Dragice Haramija in mag. Tilke Jamnik.

LEPOSLOVNE KNJIGE

B- stopnja

Bourgeois, Paulette: ***Franček praznuje.***

Prev. Alenka Slapar. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2006. (Frančkove TV-zgodbe), 32 str.

| C | B- stopnja | knjiga je del nanizanke, velike tiskane črke

| običaji, prazniki, problemi najmlajših, večkulturnost, želve, živali v domišljiji

Želvak Franček je glavni junak po animirani seriji izdelane slikaniške zbirke, ki je osredotočena predvsem na družinsko in šolsko življenje protagonista ter njegovih številnih živalskih prijateljev. Nekoliko več teksta sestavljajo enostavni, obvladljivi stavki, zapisani z velikimi tiskanimi črkami, spremljajo pa ga številne prijazne in všečne (vendar nič več kot to!) ilustracije, ki vabijo mlade, še ne najbolj odločne bralce med platnice. Serija – čeprav mestoma okorno prevedena – tako ni samo dobro izhodišče za vzgajanje bralne kulture, temveč se mladim bralcem oziroma staršem in vzgojiteljem tudi na vsebinski ravni ponuja kot priročna odskočna deska za pogovore o različnih plateh življenja (strah pred neznanim, sprejemanje in obvladovanje sprememb, prijateljstvo kot pomembna vrednota itd.). Vse knjige se namreč skozi na videz preproste zgodbe domišljeno lotevajo predvsem etičnih vprašanj in dilem, ki jih v teku zgodbe razrešijo in tako bralce implicitno vzgajajo.

Isol: ***Kulturna izmenjava.***

Prev. Barbara Pregelj. Ilustr. Isol. Medvode: Malinc, 2015. (Še), 34 str.

| C | B- stopnja | [ODLIČNO], besedilo tudi v drugem jeziku

| Afrika, dečki, sloni, televizija, večkulturnost, zasvojenost, živali v domišljiji

Slakonja, Boštjan: ***Pomahajmo v svet = Say hello to the world.***

Prev. Nancy Pavlič. Ilustr. Alenka Kramer. Spr. beseda Anita Slakonja. Radeče: Fini zavod, 2014, 25 str.

| C | B- stopnja | besedilo tudi v drugem jeziku, brez besedila, projekt, slovar, spremna beseda

| večkulturnost

Vidmar, Janja: ***Novo leto z Modrim slončkom.***

Ilustr. Ana Razpotnik. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2012. (Modri slonček), 25 str.

| C | B- stopnja | [DOBRO] | novo leto, običaji, prazniki, večkulturnost

Zubizarreta, Patxi: ***Usoa, prišla si kot ptica = Usoa, llegaste por el aire.***

Prev. Barbara Pregelj. Ilustr. Elena Odriozola. Medvode: Malinc, 2012, 26 str.

| C | B- stopnja | [ZELO DOBRO], besedilo tudi v drugem jeziku, simbolična pripoved, za dislektike

| Afrika, deklince, posvojitve, revščina, večkulturnost, vojne

1. stopnja

Gomboc, Mateja: ***Kdo si pa ti?***

Ilustr. Ana Razpotnik. Ljubljana: Mladika, 2014. (Liščki), 42 str.

| C | 1. stopnja | [ZELO DOBRO] | bratje, družina, fantastična bitja, nezemljani, prijateljstvo, sestre, skrivnosti, šola, večkulturnost, vsakdan

Dvojčka Vid in Maja sta prvošolca, ki v šolo hodita še raje, odkar ju tam pričakuje Grin, fantastično bitje z oddaljenega planeta Birk. To je skrivni prijatelj, samo njun, neviden njunim sošolcem in tudi staršema, pred njima se pretvarja, da je igrača. V desetih zgodbah drug drugemu predstavljajo

življenje (branje, spanje, branje ...) na obeh planetih in ju primerjajo. Grinu je na Zemlji zelo všeč, saj je vse bolj naravno in prijetno kot na njegovem domačem planetu. Vidu in Maji pa se marsikaj z Grinovega planeta zdi smešno (narobe svet). Domišljijsko bogate zgodbe o drugačnosti, strpnosti in sprejemanju so prisrčne, nevsiljivo vzgojne in le mestoma malo klišejske. Čutiti je veliko čudenja, navdušenja in zadovoljstva nad tem, kako lepo je na Zemlji, v družini in celo v šoli. Zgodbe, ki jih dopolnjujejo prav tako prisrčne ilustracije, so primerne za branje v nadaljevanjih tako v družini kot v šoli, razveseljevale pa bodo tudi prve samostojne bralce. (TJ)

Kobald, Irena: **Moji odeji.**

Prev. Barbara Majcenovič Kline. Ilustr. Freya Blackwood. Hoče: Skrivnost, 2014, 30 str.

| C | 1. stopnja | [ODLIČNO]

| deklice, domotožje, jeziki, prijateljstvo, priseljenci, selitve, večjezičnost, večkulturnost

Deklica se zaradi vojne s tetko preseli iz Afrike v Avstralijo, kjer se ji vse zdi nenavadno, varno se počuti samo v stanovanju, kjer se ovije v "odejo" svojih domačih besed in glasov. Toda v parku kmalu sreča deklico, ki jo vabi k igri in jo vztrajno uči besed svojega jezika. Slikanica avstralskih avtoric obravnava problem begunskih otrok, ki se zaradi svoje drugačnosti v novem okolju počutijo izgubljeni in nesrečni. Besedilo na izviren način ubeseduje prvotno kulturo kot toplo odejo, poudarja bivanjski pomen materinščine, nadalje pa opozarja na nujnost učenja jezika novega okolja, spoznavanja drugačnega načina komuniciranja in druge kulture, opozarja na nujnost "tkanja druge odeje" za oblikovanje identitete in novih možnosti obstoja. Morda še prepričljivejše kot izčiščenemu besedilu to uspe ilustraciji, ki vtke v odeji zelo različne podobe obeh kulturnih okolij in ju tudi obarva z različnima barvama (oranžno in modro). Malo zmoti le nepravilni prevod dekličinega imena v Kozolec, ko pa je že iz ilustracije jasno, da izvaja kolo in ne prevrača kozolcev. Visoko kakovostna slikanica je sporočilna in v estetski užitek tako mladim kot odraslim bralcem. (TJ)

Kodrič, Neli: **Ali te lahko objamem močno?**

Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Velike slikanice), 31 str.

| C | 1. stopnja | [ZELO DOBRO], naslovniško odprta pripoved, slikanica +

| dobrot, drugačnost, etika, modrost, nasilje, predsodki, tujci, vrednote

Kodrič Filipič, Neli: **Požar.**

Ilustr. Bojana Dimitrovski. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016. (Velike slikanice), 32 str.

| C | 1. stopnja | begunci - strpnost - drugačnost - pomoč - požari - solidarnost - večkulturnost

Lawrence, Patrice: **Počitnice na Karibih.**

Prev. Miha Sužnik. Ilustr. Adam Larkum. Hlebce: Zala, 2013. (Beli volkovi), 67 str.

| C | 1. stopnja | [DOBRO], o avtorjih | Karibi (otočje), počitnice, večkulturnost

Leaf, Munro: **Bikec Ferdinand.**

Prev. Darja Marinšek. Ilustr. Robert Lawson. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2015. (Deteljica), 70 str.

| C | 1. stopnja | [ODLIČNO], nov prevod, nova izdaja, ponatis

| drugačnost, krave, sreča, strpnost, Španija, živali v domišljiji

Pikalo, Matjaž: **Misli dobro in modro: slikanica za otroke.**

Ilustr. Ana Šalamun. Šmarje-Sap: Buča, 2007, 38 str.

| C | 1. stopnja | besedilo tudi v drugem jeziku, velike tiskane črke

| modrost, nasprotja, večkulturnost

Schami, Rafik: **Kako se je pogumni očka nehal bati tujcev.**
Prev. Tina Mahkota. Ilustr. Ole Könnecke. Hlebce: Zala, 2016.
| C | 1. stopnja, slikanica | drugačnost - strah - tujci

Tuckermann, Anja: **Vsi tukaj, vsi skupaj.**
Ilustr. Tine Schulz. Prev. Tina Mahkota. (Zala, 2016), 33 str.
| C | 1. stopnja, slikanica
kulturne razlike - imigranti - socializacija - begunci - drugačnost - globalizacija – migracije - predsodki

2. stopnja

Abedi, Isabel: **Lola**, 4 naslovi: **Aplavz za Lolo!, Lola polni časopisne strani, Lola postane tajna agentka, Prihaja Lola!**
Prev. Meta Žnidar. Ilustr. Dagmar Henze. Tržič: Učila International, 2007, 220 str.
| P | 2. stopnja | knjiga je del nanizanke, o avtorjih
| deklice, družina, film, gledališče, prijateljstvo, večkulturnost, zvezdnitvo

Greenwood, Kerry: **Tavajoča ikona.**
Prev. Tamara Bosnič. Dob pri Domžalah: Miš, 2004. (Krimči), 95 str.
| P | 2. Stopnja | mladostniki, strpnost, večkulturnost, verstva

Komadina, Tanja: **Fino kolo:** po zgodbi Manke Kremenšek Križman.
Ilustr. Tanja Komadina. Spr. beseda Bojan Albahari. Bibl. predh. Manka Kremenšek Križman.
Ljubljana: Forum, 2014. (Minimundus), 63 str.
| P | 2. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, priredba, spremna beseda, za pogovore o knjigah
| begunci, Bosna, dečki, Ljubljana, Mostar, prijateljstvo, priseljenci, revščina, tatvine, večkulturnost, vojne, želje

Prvošolec Mile, ki živi z mamo v Mostarju, si zelo želi kolo znamke Freetime, ki ga zagleda v izložbi. Morda bi ga celo dobil, če ne bi (leta 1991) izbruhnila vojna, zaradi česar se Mile (leta 1993) preseli v Ljubljano, k svoji daljni sorodnici. Dečka muči domotožje, čeprav so ga otroci hitro sprejeli medse; največ se druži z deklico Lano, ki nekega dne dobi prav takšno kolo ... Zgodba v stripu tenkočutno prikazuje stisko begunskega otroka. Kot da bi lahko s kolesom, kakršnega si je želel v domačem kraju, premagal domotožje in materino odsotnost. Na simbolni ravni ima kolo podobno funkcijo kot čudežni predmet v pravljici. Toda življenje v svetu, kjer nedaleč od otrok divjajo vojne, pač ni pravljica, in ljudje tudi v svobodnem svetu niso samo dobri. Še več, so lahko zelo nepremišljeni in kruti; "Balkan cigan", ti dve žaljivi besedi sta se mu globoko zarili v srce. Pretresljivo mladinsko zgodbo je mlada ilustratorka Tanja Komadina – to je njen stripovski prvenec – narisala po predlogi Manke Kremenšek Križman iz zbirke kratke proze Dvoriščna okna (MK, 2009), ki jo knjižničarji uvrščamo med literaturo za odrasle; tudi strip se bo dotaknil tako mladih kot odraslih bralcev. (TJ)

Kuijer, Guus: **Zgodbe o Polleke**, 5 naslovov: **Čez obzorje z vetrom na morje; Ej, moje ime je Polleke! Ko sreča trešči kot strela; Naj ljubezen gori kot plamen, amen; Raj je tukaj in zdaj.**
Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Alice Hoogstad. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, 109 str.
| P | 2. stopnja | [ODLIČNO], knjige so del enotne zgodbe
| bolezni, dekleta, družina, odraščanje, smrt, večkulturnost, zapostavljenost

Večkrat nagrajeni nizozemski avtor, tudi prejemnik nagrade ALMA 2012, skozi duhovit in iskren samogovor enajstletne Polleke, bodoče pesnice in razmišljujoče najstnice, prepričljivo in z dobršno mero sentimentalno ironičnega humorja predstavi sodobno (nizozemsko) družbo in njene aktualne

probleme. V vsaki knjigi obravnava po sklop problemov; nikakor ne zgublja naboja in čara, nasprotno, celo pogloblja se. V svoji prepričljivosti in privlačnosti je ne le kakovostno branje za mlade, ampak vse bolj tudi za odrasle. Po zbirki so že posneli film (leta 2003) in tudi TV serijo (2005), medtem ko pri nas nestrpno pričakujemo prevod pete knjige v slovenščino. (TJ)

Lapajne Predin, Barbara: ***In smo šli.***

Ilustr. Sara Šavelj. Ljubljana: Artbiro, 2012, 89 str.

| P | 2. stopnja | [DOBRO] | etika, večkulturnost, vrednote

Leeuwen, Joke van: ***Ko je oče postal grm.***

Prev. Katjuša Ručigaj. Ilustr. Joke van Leeuwen. Dob pri Domžalah: Miš, 2012. (Čiv), 104 str.

| P | 2. stopnja | [ODLIČNO], simbolična pripoved | begunci, deklice, družina, ločitve, vojne

Deklica Toda, katere starša sta ločena, na začetku vojne v očetovi deželi beži v materino, sosednjo deželo, kjer je še mir. Njen očka je namreč postal vojak (podoben grmu zaradi kamuflažne uniforme, kakor piše v priročniku Kaj mora vedeti vsak vojak). Ločena starša sta pravzaprav olajševalna okoliščina, »sreča«. Potovanje je polno nevarnosti in dogodivščin, toda deklica pogumno vztraja, saj mora najti svojo mamo. Vojna je izmišljena, simbolična, »vojna vseh vojn«, lahko bi bila celo ena od aktualnih vojn; avtorica želi opozoriti na nesmiselnost vojn, njene grozote in trpljenje družin in predvsem otrok. Delo je izjemno tenkočutna pripoved: vojno spoznavamo zgolj skozi doživetje in razumevanje deklice Toda (nekje drugje, nevidna meja, zvezda severnica, upokojeni general ...); prav ganljivi so prijazni medsebojni odnosi, ki kljub vojnemu času vnašajo v zgodbo optimizem; pisateljica v pripovedi uporablja tudi »tuj« jezik, ki si ga je sama izmislila. Joke van Leeuwen, vsestransko talentirana nizozemska ustvarjalka, je besedilo tudi sama ilustrirala: črno-bele ilustracije besedilo dopolnjujejo in se prepletajo z njim, uporablja pa tudi rokopis, npr. deklice Toda. Vsekakor velja pohvaliti tudi zelo domišljen prevod v slovenščino. Čeprav je besedilo kratko in nezahtevno za branje, je njegovo sporočilo zelo močno, upovedovanje s subtilnim humorjem in slogom pa tako izvirno, da se bo zagotovo dotaknilo tudi starejših učencev (v tretjem triletju) in odraslih. (TJ)

Mlakar, Nežka: ***Znamke pripovedujejo.***

Ilustr. Lucijan Reščič. Ljubljana: Pegaz International, 2009, 95 str.

| P | 2. stopnja | o avtorjih | večkulturnost, znamke

Moj bog, tvoj bog: zbirka novel o iskanju smisla življenja.

Prev. Meta Ornik. Ilustr. Eva Schöffmann-Davidov. Spr. beseda Aleš Debeljak. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. (Odisej), 199 str.

| P | 2. stopnja | strpnost, večkulturnost, verstva

V zbirki novel, posvečenih petim svetovnim religijam, nastopajo tipični najstniki, kritični do svojih nedoslednih staršev in potrošniškega okolja, "globalizirani" z mobijem in netom, radovedni, osamljeni in ranljivi. V njih spoznamo Američanko Shanon in budizem kot način doživljanja sveta; Indijko Kalpano in hinduizem kot potovanje iz življenja v življenje; Turka Tarika in islam kot zakon spodobnega in dobrotljivega življenja; Judinjo Šošo in judovstvo kot postavo besede in zgodovine; brezdomca Simona in krščanstvo kot zapoved ljubezni in odpuščanja. Nobena od novel ver ne ocenjuje in nobena ne misionari. Celo z osnovnimi verskimi informacijami so skrajno racionalne. Pač pa vsaka zase in zbirka kot celota legitimizira občutje svetega kot eno od temeljnih občutij človeka in človeške kulture. Novelam je dodano razmišljanje Aleša Debeljaka Stili verskega čustvovanja v modernem urbanem svetu.

Philipps, Carolin: **Bela kava in Posipanec.**

Prev. Tamara Bosnič. Ilustr. Nina Meglič. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Prva zorenja), 149 str.
| P | 2. stopnja | o avtorjih | drugačnost, prijateljstvo, rasizem, strpnost

Krajši roman, ki se kompleksno, a ne pretenciozno ukvarja s problemom rasizma. Postavljen je v sodobno Nemčijo, vodilna tematika pa je vpeta v razdelan družbeni kontekst – povečana brezposelnost v državi vodi v nezadovoljstvo, ki zahteva grešnega kozla, tega pa je najlaže videti v priseljencih. V središče zgodbe sta postavljena črni Sammy in pegasti Boris, razredna rivala, uspešna tako v šoli kot pri igranju klavirja, ki ju v tekmovalnosti še podžiga družbena situacija. Čeprav mestoma stereotipno, je problem rasizma obdelan z obeh strani horizonta, kompleksno, a hkrati enostavno, predvsem pa v bralcem poznanem kontekstu. Knjiga tako poleg bralske avanture ponuja tudi zanimivo izhodišče za pogovore o aktualnih družbenih problemih. (TB)

Rogelj Petrič, Silvestra: **Savitri.**

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000. (Knjižnica Sinjega galeba; 301), 175 str.
| P | 2. Stopnja | deklice, družina, Indija, večkulturnost

Silei, Fabrizio: **Avtobus Rose Parks.**

Prev. Dean Rajčič. Ilustr. Maurizio A.C. Quarello. Ljubljana: Sanje, 2015, 39 str.
| P | 2. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved, o avtorjih, slikanica +, za pogovore o knjigah | Amerika, avtobus, človekove pravice, dedki, pogum, rasizem, Rosa Parks (1913-2005), spomini, stoletje, 2. pol. 20., vnuki, ZDA

Vannuccini, Vanna: **Berlinski zid: Vzhodni Berlin leta 1989.**

Prev. Teo Šinkovec. Ilustr. Alessandro Baronciani. Izola: Ark, 2012. (Zgodovinski roman za otroke; 6), 123 str.
| P | 2. stopnja | [ZELO DOBRO], za pogovore o knjigah
| begunci, Berlin, družina, meje, Nemčija, politika, revščina, socializem, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., totalitarizem, zgodovina

Vidmar, Janja: **Kebarie.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Dob pri Domžalah: Miš, 2010. (Prva zorenja), 145 str.
| P | 2. stopnja | [ODLIČNO], za pogovore o knjigah
| deklice, drugačnost, družina, krivice, nepismenost, očetje, revščina, Romi, večkulturnost

Romska deklica Kebarie, torej deklica druge kulture, obiskuje slovensko šolo in je zato nenehno v sporih s sošolci, z učiteljico in s širšim okoljem. Toda tudi v svoji družini ima vrsto problemov, predvsem zato, ker ji prikrivajo, kje je njen nenadoma odsotni oče. Zgodba, členjena na dneve v tednu in podprta z ilustracijami Damijana Stepančiča, je privlačna za branje. Besedilo je s kombinacijo tekstovnega in likovnega ter domišljenega oblikovanja prilagojeno dojemanju sodobnih (mlajših) bralcev. Predvsem pa gre pohvaliti dinamično in napeto pripoved, ki jo avtorica Janja Vidmar z jezikom, obogatenim z romskimi izrazi, gradi domišljeno, s sodobnimi sporočili o drugačnosti in sožitju, medkulturnem dialogu in večjezičnosti, zasebnem in družbenem, obenem pa prepleta z večnimi sporočili o temeljnih človeških vrednotah, kot so ljubezen, resnica, zvestoba idr. Prav do ganotja je prepričljiva v upovedovanju dekličine navezanosti na očeta in pripadnosti romskemu izročilu. Posebej velja omeniti tudi to, da ji oče pripoveduje čudovite pravljice in jo spodbuja k branju (»domači so ji rekli Kedi, kar v romskem jeziku pomeni brati«!). V besedilo je tako vloženo tudi prepričanje o nujnosti pripovedovanja zgodb in branja! Delo je v vseh pogledih sodobno in kakovostno, zato vsekakor lahko prispeva k zorenju mladih bralcev, obenem pa je žlahtno bralno doživetje tudi za odrasle. Uvrstilo se je med finaliste za nagrado večernica za leto 2010. (TJ)

Vidmar, Janja: **Nimaš pojma.**

Ilustr. Svjetlan Junaković. Ljubljana: Mladika, 2006. (Trepetlika; 44), 110 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigah

| dečki, družina, mladostniki, prijateljstvo, psi, večkulturnost, živali v naravi

Vidmar, Janja: **Otroci sveta.**

Spr. beseda Vlasta Nussdorfer, Milena Zupančič. Fotogr. Benka Pulko. Ljubljana: Undara studio, 2013, 135 str.

| P | 2. stopnja | [ZELO DOBRO], fotografije, spremna beseda, za pogovore o knjigah

| drugačnost, otroci, otroštvo, večkulturnost

Prvo, brezbrizno prelistavanje knjige pusti na bralca negotov vtis – otroci sveta, ki s fotografij zvedavo zrejo v svet, bržkone vabijo v branje dokumentarnega gradiva; ob podrobnejšem pregledu se izkaže, da gre za kombinacijo stvarnega, fotografskega gradiva in literarne fikcije v osemnajstih kratkih zgodbah. Sum, da tovrstna kombinacija ni najbolj posrečena, se razblini ob prebiranju prve, z naslovom Modrec, kjer fotografija brezimnega fanta spretno oživi v humorni zgodbi o Kanyju/Modrecu, bodočem Petru Klepcu, ki s svojo iskreno in nepopustljivo otroško držo bralca povsem razoroži. Že naslednja pa daje slutiti, da vse zgodbe niso enako intonirane, kar se v nadaljevanju izkaže za ključno prednost zbirke. Zadušljiv vrvež revolucij in terorizma, mistična kontemplacija na meji resničnega, hipnotičen utrip zemlje, ki določa ritem življenja vsega živega ...; unikatne slike miljejev, tiho mimobežne ali usodno pretresljive, puščajo mogočne in neizbrisne sledi. Narava in človek, ki dajeta in jemljeta, tu in v zadnjem kotičku sveta – univerzalno sporočilo preglasi raznorodnost tem, ki jih na prvi pogled ne povezuje rdeča nit. To uravnoteženo valovanje pa ni spodbujeno zgolj z notranjo formo; jezikovne lege kot pridušeno mrmranje žiraf skrbno in zvesto sledijo zgodbenim nitim, stvarno, odkrito in brez nepotrebnih zastiranj razkrivajo dobro in zlo, kot ju vidi in občuti otrok. Kratke, razsekane povedi in minimalistične dialoge mestoma prekrivajo lirični vstavki, ki s svojim nežnim tonom spretno poustvarjajo atmosfero zgodb in prehajajo ponekod v pesniško prozo. Avtentičnost, ki se ob tem poraja, se tako do skrajnosti približuje nosilni fotografiji; na ta način celota zvito gradi iluzijo resničnosti, ki vodi v nekaterih zgodbah do presenetljivih učinkov verodostojnih pričevanj (Kačji princ, Ombahe, Drevo nepovratnik ...). Vsaka zgodba je torej s pripadajočo fotografijo svojstven mikro svet; kot tihi čuvar s pravo mero spoštljivosti in opomina zamrzne hipni utrinek v večnost.

Vidmar, Janja: **Prijatelja.**

Ilustr. Katarina Štrukelj. Ljubljana: Mladika, 2003. (Liščki), 50 str.

| P | 2. Stopnja | drugačnost, prijateljstvo, sožitje, strpnost, vera, verstva

Dogajanje v knjigi je osredinjeno okrog dveh fantkov, ki sta kljub verskim in kulturnim razlikam najboljša prijatelja. Jakob in Amir se pri svojih druženjih pogosto pogovarjata o Bogu in Alahu, a se humorno prikazanim razlikam predvsem čudita in zaradi drugačnosti nista drug do drugega nestrpnata. Mnogo večje težave pa imata vsak v svoji družini: Jakoba pesti nova družinska članica, sestra Iva, Amir pa ravno nasprotno zaradi selitve v tujem okolju pogreša svoja stara starša. Do mladi publikli primerno nepretresljivega zapleta pride prav zaradi slednjega, ko se junaka na lastno pest odpravita s kolesom iskat Amirjeva stara starša. A relativno napeta fabulativna plat niti ni tako pomembna kot iz nje izhajajoča poanta: kako prijetna je strpnost med različnimi versko-kulturnimi skupinami.

Wang, Huiqin: **Ferdinand Avguštin Hallerstein: Slovenec v Prepovedanem mestu.**

Prev. Natalija Toplišek. Ilustr. Huiqin Wang. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2014. (Velike slik.), 31 str.

| 9 | 2. stopnja | [ODLIČNO], besedilo tudi v drugem jeziku, slikanica poučna, slovar (dodan)

| astronomija, Ferdinand Avguštin Hallerstein (1703-1774), jezuiti, Kitajska, misijonarji, Slovenci, večkulturnost

Avtorska slikanica kitajske ilustratorke je odlična v več pogledih: predstavlja življenje in delo znamenitega – toda rojakom premalo znanega – Slovenca iz 18. stl., ki je bil kot jezuit misijonar v Pekingu in je skupaj s kitajskimi učenjaki deloval na področju astronomije; obenem predstavlja sočasno življenje na Kitajskem; vrhunska ilustracija upošteva tradicionalno kitajsko slikarstvo in vnaša elemente kaligrafije; besedilo je dvojezično, v slovenščini in kitajščini; dodan je slovar nekaj kitajskih izrazov v treh vrstah zapisov (to so pismenke, pinjin transkripcija in slovenski prevod); opremljena je z zemljevidom, z vrisano traso Hallersteinovega potovanja na Kitajsko. Podobno kot je nekoč Hallerstein s svojim delovanjem predstavljal povezovanje dveh kultur in znanosti, umetnica Wangova sedaj udejanja povezovanje med dvema kulturama in umetnostima, zato je njena slikanica pravi sodobni medkulturni biser, obenem pa pomemben za slovensko narodno identiteto. Slikanica kot celota predstavlja dovršeno spojitev vseh elementov in je s svojo prefinjeno literarno-likovno podobo lahko poučna in hkrati v estetski užitek bralcem vseh generacij. Leta 2014 je prejela nagrado Kristine Brenkove za izvirno slovensko slikanico. (TJ)

Wang, Huiqin: **Giuseppe Castiglione: slikar v prepovedanem mestu.**

Prev. Natalija Toplišek. Ilustr. Huiqin Wang. Jezero: Morfemplus, 2015, 31 str.

| 9 | 2. stopnja | [ZELO DOBRO], besedilo tudi v drugem jeziku, slikanica poučna

| Giuseppe Castiglione (1688-1766), Italija, Kitajska, kulturna zgodovina, slikarstvo, stoletje, 18., večkulturnost

3. stopnja

Barva kože: zgodbe o rasizmu.

Prev. Nina Zabukovec. Spr. beseda Brankica Petković. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006. (Knjižnica Sinjega galeba; 319), 224 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| rasizem, strpnost

Boie, Kirsten: **Alhambra.**

Prev. Stana Anželj. Ljubljana: Sanje, 2012. (Sanje. Mladinski roman), 413 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], slovar, spremna beseda, za pogovore o knjigah

| Alhambra, Granada, inkvizicija, Krištof Kolumb (1451-1506), novi vek, odkritja, pustolovščine, Španija, večkulturnost, vzporedni svetovi, zgodovina

Bondoux, Anne Laure: **Čas čudežev.**

Prev. Alenka Moder Saje. Spr. beseda Katja Čibej Fras. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2014. (Odisej), 207 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], spremna beseda, za pogovore o knjigah

| begunci, Evropa, Francija, Kavkaz, ljubezen, matere, stoletje, 2. pol. 20., vojne, zgodovina

Osrednji osebi zgodbe sta francoski deček Blaise Fortune (tudi Kumajl) in njegova gruzijska skrbnica Gloria. Določena sta dogajalni čas (po razpadu Sovjetske zveze leta 1992) in dogajalni prostor (Kumajl in Glorija bežita s Kavkaza proti Franciji, kamor Kumajl res pride), toda kljub temu je to predvsem simbolna zgodba o begu pred vojnimi strahotami, nasilju, ekološkimi katastrofami itd. O strahotnem času, ki pa je obenem "čas čudežev", ko gre za pogum, ki je močnejši od strahu, za upanje, ki je močnejše od obupa ... za brezpogojno materinsko ljubezen, ki se zmore odreči lastnemu otroku, da bi le-ta preživel. Prvoosebna pripoved je ključna, zaradi nje je zgodba prepričljivejša, čeprav pretrese

tudi izčrpna dokumentarna spremna beseda. V literarnem besedilu pa je močno prisotno tudi prepričanje, da besede in zgodbe (pripovedovanje) opogumljajo: "Izmišljal sem si zgodbe, da bi bila resničnost znosnejša ..." In še en, globlji, pomen "zgodbe": Kumajl vsak večer prosi Glorijo, da mu pripoveduje o tem, kako ga je rešila iz razbitega vlaka, kasneje, v Franciji, pa želi razvozlati zgodbo svojega življenja. Za iskanje lastne identitete je pomembna naša zgodba, to, kar se nam je zgodilo in se nam dogaja ... (TJ)

Catozzella, Giuseppe: **Nikoli ne reci, da te je strah.**

Prev. Eva Kobe Pavlovič. Ljubljana : Mladinska knjiga, 2016. (Odisej), 271 str.

| M | 3. stopnja

Yusuf Omar, Samia (1991-2012), atletinje, begunci , Somalija, družbene razmere .

Doherty, Berlie: **Abela: deklica, ki je videla leve.**

Prev. Anja Kokalj. Ljubljana: Grlica, 2008. (Romani Grlica), 186 str.

| M | 3. stopnja

| Afrika, Anglija, posvojitev, priseljenci, sirote, večkulturnost

Abela je desetletna deklica iz Tanzanije, iz vasi, kjer ljudje umirajo za aidsom. Umrla sta ji oba starša in zaradi stričevega spletkarjenja se znajde kot nezakonita priseljenka v Londonu. Tu pa živi tudi štirinajstletna Rosa, z mamo, ki je Angležinja; njen oče, ponosni Masaj iz Tanzanije, pa ni vzdržal v Evropi. Rosa in mati se dobro razumeta, toda mati si želi še enega otroka in si prizadeva posvojiti deklico iz Tanzanije. Po mnogih prizadevanjih in po srečnem naključju končno lahko dobita Abelo. V besedilu se prepleta vrsto problemov: bolezen, smrt, koristoljubje in spletkarjenje, ilegalna migracija, otroštvo brez staršev, rejništvo in posvojitev, problemi ob sprejetju rejniških in posvojenih otrok v družine ... vse to pa v okvirih mešanih zakonov in v medkulturnih razmerah. V ganljivi zgodbi se prepleta pripovedi obeh deklic v tenkočutni pisavi avtorice, ki je snov črpala iz resničnega življenja.

Geda, Fabio: **V morju so krokodili: resnična zgodba Enajatolaha Akbarija.**

Prev. Anita Jadrič. Spr. beseda Aldo Milohnić. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Odisej), 175 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, spremna beseda

| begunci, Italija, spomini

Resnična zgodba Enajatolaha Akbarija, ki se zaradi nevarnih razmer v svoji vasi in v domovini (Afganistan) pri desetih letih popolnoma sam znajde v vlogi begunca, traja pet let. Pot, na kateri iz otroka zraste v mladega moža, ga vodi iz domovine preko Pakistana, Irana, Turčije in Grčije do Italije, kjer nazadnje po več srečnih naključjih dobi razmeroma varno zatočišče. Pretresljivo prvoosebno Enajatolahovo pripoved, ki jo mestoma prekinjajo kratki dialogi med zapisovalcem in pripovedovalcem, je mojstrsko ubesedil italijanski pisatelj Fabio Geda. Knjiga je napisana z izjemnim občutkom za človeka, izogiba se zbujanju sovraštva in ne išče krivcev. Vsekakor pa bralcu, ki živi v razmeroma varnem svetu obilja, postavlja vrsto vprašanj in mu odpira oči in srce: za ljudi z drugih koncev sveta, ki živijo drugače kot mi, a so nam tako zelo enaki; za ljudi iz drugih, bolj in manj oddaljenih časov, ki so živeli strašljivo podobno resničnost beguncev prav tu, kjer danes živimo mi; za brezimne obraze ljudi iz vojnih žarišč, ki jih vsak dan tako mimogrede srečujemo na TV ekranih ... Knjigo, ki je gotovo eden vrhuncev leta v zbirki Odisej, v naš prostor vpne spremna beseda Alda Milohnića, priporočamo pa tudi skok na skrbno pripravljeno spletno stran (www.fejstbuk.net). (MP)

Gibbons, Alan: **Temna globina.**

Prev. Anja Kokalj. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2007. (Na robu), 184 str.

| M | 3. Stopnja | albinizem, begunci, drugačnost, mladostniki, nestrpnost, priseljenci, večkulturnost

Gleeson, Libby: **Mahtabina zgodba**.

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Zorenja), 188 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih | Afganistan, Avstralija, begunci, stiske, vojne

Pretresljiva zgodba o družini, ki zbeži iz nasilnega Afganistana v Pakistan ter od tam v daljno Avstralijo, dramatično in neposredno približa agonijo begunstva skozi oči odraščajočega dekleta Mahtab. Negotovost, strah, čakanje in naporna pot, povrh vsega pa še skrb za mlajšega brata in sestro, vse to leži na ramenih mladega dekleta, ki svoja bremena prenaša pogumno in zrelo. Moč ji daje vera v obljubljeni deželo Avstralijo in upanje na ponovno snidenje z očetom. Ko po vseh mogočih zapletih in stiskah po nekaj mesecih družina le prispe na cilj, sledi razočaranje; očeta ni, Avstralija je vse prej kot gostoljubna dežela. Pristanejo v internacijskem taborišču, kjer se Mahtab čustveno zlomi in hudo zbolí. Bo sploh še kdaj svobodna? Presunljiv in globoko sporočilen realističen roman s prepričljivo fabulo, ki bo zagotovo pritegnil marsikaterega bralca. (KP)

Gleitzman, Morris: 4 naslovi: **Nekoč, Potem, Tedaj, Zdaj**.

Prev. Dušan Ogrizek. Dob pri Domžalah: Miš, 2011 – 2014. (Nekoč), 167 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], knjige so del enotne zgodbe, o avtorjih

| begunci, druga svetovna vojna, fantje, holokavst, ilegalci, Judje, otroci, Poljska, prijateljstvo, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., vojne

Guy, Rosa: **Prijateljici**.

Prev. Vladka Štivan. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1992. (Zlata knjiga), 192 str.

| M | 3. stopnja | nova izdaja, o avtorjih, ponatis

| dekleta, družina, mladostniki, odraščanje, prijateljstvo, večkulturnost

Kodrič Filipič, Neli: **Superga**.

Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: Mladika, 2015. (Strip), 71 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], za pogovore o knjigah

| Afganistan, begunci, preživetje, Slovenija, šport

McKay, Sharon E.: **Nevihita nad Kandaharjem**.

Prev. Biserka Bobnar. Ljubljana: Alica, 2012, 264 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], slovar, spremno besedilo, za pogovore o knjigah

| Afganistan, begunci, dekleta, islam, nasilje, prijateljstvo, šola, vojne, ženske

Merljak, Sonja: **Dekle kot Tisa**.

Dob pri Domžalah: Miš, 2008. (Zorenja +), 179 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih | Jugoslavija, ljubezen, manjšine, mladostniki, nesoglasja, večkulturnost

Naidoo, Beverley: **Druga stran resnice**.

Prev. Urška Strnad. Spr. beseda Jana Kolarič. Ljubljana: Grlica, 2008, 245 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih | Afrika, Anglija, begunci, nasilje, posvojitve, večkulturnost

Roman je postavljen v Nigerijo leta 1995. Ko nigerijskemu novinarju zaradi protivladnih člankov ubijejo ženo, pošlje svoja otroka ilegalno k stricu v Veliko Britanijo. Plačani spremljevalci otroka po pristanku zapustijo, strica, ki se prav tako skriva pred dolgo roko nigerijske diktature, pa ne najdeta, zato pristaneta na cesti. Izgubita se v birokratskem sistemu socialne službe in lastnih lažeh, s katerimi poizkušata v želji, da bi tudi očetu uspelo neopazno zapustiti državo, prikriti svojo identiteto. Njuna nemoč in izgubljenost se stopnjujeta – tudi po očetovem prihodu v državo, ko mu oblasti ne priznajo statusa političnega begunca – dokler zgodba ne omahne v srečen razplet. Zanimiv prikaz predvsem v

mladinski literaturi razmeroma redko predstavljene afriške politične realnosti, na podlagi najstniške junakinje, s katero se bralci, kljub drugačnemu kulturnemu kontekstu, lahko identificirajo. Zgodba je prepričljiva predvsem v prikazu afriškega dela zgodbe in prihoda obeh otrok v Veliko Britanijo, medtem ko so nekateri elementi v poznejšem razvoju romanu mestoma čustveno prenabiti ali pretirano črno-beli. Izredno kompleksno in prepričljivo pa uspe avtorici zajeti predvsem psihološki oris obeh glavnih junakov. (TB)

Parkinson, Siobhán: **Zrno ljubezni**.

Prev. Andreja Blažič Klemenc. Dob pri Domžalah: Miš, 2004. (Srečanja), 192 str.

| M | 3. stopnja

| antika, dekleta, dvojčki, Kelti, knjige, ljubezen, priseljenci, sestre, večkulturnost, zgodovina

Unenge, Johan: **Moje vzporedno življenje**.

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Johan Unenge. Dob pri Domžalah: Miš, 2011. (Srečanja), 253 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, strip | begunci, diskriminacija, drugačnost, fantje, ilegalci, ksenofobija, mladostniki, politika, rasizem, vrednote

Roman pripoveduje o Mattiasu, čisto običajnem švedskem dečku, ki svoje najstništvo preživlja ob računalniških igrah in košarki. Ne da bi opazil kdaj in razumel zakaj, se nenadoma znajde tako v virtualnem kot resničnem blodnjaku nasprotujočih si interesov, doma, mesta, šole in nazadnje tudi svojih čustev. Vrenje v domačem mestu vdira v njegov dom in ga sili razmišljati o stvareh, na katere ni pripravljen. Zdaj mora nenadoma razsojati med športom in kulturo, odvečnimi priseljenci in dobrodošlimi zvezdniki, logiko knjižničarke, njegove mame, in logiko policista, njegovega očeta, strpnostjo in nestrpnostjo na obeh straneh ter pri tem skrivati vrstnika, ki ga ulica preganja zaradi njegovega porekla. Dramaturgijo mešanja resničnega z virtualnim svetom, akcije s premislekom, avtor podkrepi tudi s prestopanjem iz besedilnega v stripovski način pripovedovanja in nazaj in tako še bolj podčrta misel, da je marsikaj v našem življenju racionalno ali iracionalno samo zaradi zornega kota našega gledanja. (VZ)

Vidmar, Janja: **Princeska z napako**.

Ljubljana: DZS, 1998, 2000, 2002, 2004. 211 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, drugačnost, mladostniki, nasilje, nestrpnost, nosečnost, priseljenci, revščina

Problem integracije v družbo je lahko izredno težaven, zlasti za otroke in najstnike, ki neprestano potrebujejo samopotrjevanje. Štirinajstletne Fatime, ki je s številno družino pribežala iz Srebrenice, v razredu ne marajo, nič kaj priljubljena ni niti med učitelji, tudi doma se nihče nima časa ukvarjati z njo. Njeno osamljenost pretrga prijateljstvo z »drugačno« učiteljico in usodna zaljubljenost. Premočrtna in vendarle aktualna zgodba o zapeljevanju nedolžnega dekleta ter najstniški nosečnosti je nadgrajena s problematiko rasne nestrpnosti, nasilja, problematiko beguncev in spolne zlorabe. Avtorica se v opisih včasih pretirano poslužuje stereotipov, a morda šele pretiravanje brezbrizne in razvajene privede do razmišljanja o navedenih problemih in drugačnega obnašanja. Za to delo je pisateljica leta 1998 prejela nagrado Večernica in 1999 mednarodno nagrado Besede brez meja.

Wich, Henriette: **Kairo in prva ljubezen**.

Prev. Simona Gonza. Spr. beseda Matjaž Kačičnik. Ljubljana: Karantanija, 2008. (Gener@cije), 183 str.

| M | 3. stopnja

| Egipt, Kairo, mladostniki, odraščanje, tujina, večkulturnost, zaljubljenost

Poučna knjiga:

Senker, Cath: **Zakaj so ljudje begunci?**

Prev. Kristina Fuerst. Ljubljana: Grlica, 2006. (Zakaj?), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | fotografije | begunci

Zbirka obravnava štiri aktualne probleme, ki prizadenejo tudi precejšen delež otrok v Sloveniji (predvsem ustrahovanje in ločitev staršev) oz. slišijo zanje (begunstvo in terorizem). Problemi so prikazani korektno in pregledno, z dejstvi in s statističnimi podatki, kar prispeva k verodostojnemu seznanjanju mladostnikov z aktualnimi temami. Dodani so konkretni primeri in izpovedi mladih, kar prispeva k čustveni zavzetosti in identifikaciji bralcev. Knjige so namenjene predvsem mlajšim pubertetnikom, zbirka pa bo vsekakor dobrodošla tudi odraslim, da se bodo z njimi lažje pogovarjali. Na kraju vsake knjige je slovarček manj znanih izrazov in – kar je še posebej dragoceno – dodatne informacije in naslovi drugih virov informacij o obravnavanem problemu ter naslovi organizacij, ki nudijo pomoč.

4. stopnja

Ahmetaj, Jasmina; Gregorčič, Marta: **Dekle z bonboni.**

Spr. beseda Marta Gregorčič. Maribor, Ljubljana: Frekvenca, socialno-kulturno združenje nemirnih in aktivnih, Založba /*cf., 2013, 268 str.

| M | 4. stopnja | [DOBRO], projekt, slovar, spremna beseda

| dekleta, družina, islam, Maribor, nasilje, običaji, odraščanje, poroka, Romi, večkulturnost, zlorabe, ženske

Bodrožič, Ivana: **Hotel Zagorje.**

Prev. Maja Novak. Ljubljana: Modrijan, 2011. (Bralec), 159 str.

| M | 4. stopnja | naslovniško odprta pripoved | begunci, dekleta, Hrvaška, odraščanje, vojne

Marchetta, Melina: **Kdo si, Alibrandi?**

Prev. Tamara Bosnič. Dob pri Domžalah: Miš, 2004. (Zorenja +), 249 str.

| M | 4. stopnja | za pogovore o knjigah

| Avstralija, dekleta, ljubezen, mladostniki, očetje, odraščanje, priseljenci, večkulturnost

Mešković, Alen: **Ukulele jam.**

Prev. Damijan Šinigoj. Dob pri Domžalah: Miš, 2015. (Bisernice), 381 str.

| M | 4. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, za pogovore o knjigah

| begunci, bratje, glasba, Hrvaška, Jugoslavija, ljubezen, mladostniki, odraščanje, prijateljstvo, stoletje, 2. pol. 20., vojne

Rai, Bali: **Ekipa.**

Prev. Janez Lavtižar. Ljubljana: Grlica, 2004. (Romani Grlica), 280 str.

| M | 4. stopnja | za pogovore o knjigah

| kriminal, mladostniki, nasilje, prestopniki, priseljenci, tolpe, večkulturnost

Ekipa (klapa bi bil vsekakor bolj ustrezen prevod) je skupina najstnikov različnih ras in kultur iz geta: sveta prostitucije, mamil in kriminala. Zgodba, ki jo doživljajo junaki, je tako zgledna kriminalka, hkrati pa družbenokritičen roman. Prikazuje namreč surovo življenjsko realnost (britanskih) otrok na družbenem robu in brez zadržkov razkriva nepravilne odnose v družbi ter nepoštenost vladajočih struktur. Pri tem pa kljub težkim življenjskim razmeram mladih roman ostaja pozitivno naravnani:

klapo vendar druží prijateljstvo in želja, da bi v krutem okolju preživeli in ga prerasli s pomočjo vrednot, kakršna sta delo in izobrazba.

Vojnović, Goran: **Čefurji raus!**

Sprem. beseda Urban Zorko. Ljubljana: Študentska založba, 2008. (Beletrina). 199 str.

| M | 4. stopnja | za pogovore o knjigah

Imigranti - Slovenija - V leposlovju

Vojnović, Goran: **Jugoslavija, moja dežela.**

Sprem. beseda Urban Zorko. Ljubljana: Študentska založba, 2012, 2013, 2015. (Beletrina). 281 str.

| M | 4. stopnja | za pogovore o knjigah

Imigranti - Slovenija - v leposlovju